

تجلی اوصاف زیبای الهی در سوره حشر

تألیف و گردآوری:

فاطمه ملک محمدی

www.ketab.ir

سرشناسه

: ملک محمدی، فاطمه، ۱۳۶۴-

عنوان و نام پدیدآور

: تجلی اوصاف زیبایی الهی در سوره حشر / تألیف و گردآوری فاطمه ملک محمدی.

مشخصات نشر

: تهران: مؤسسه آموزشی تألیفی ارشدان، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری

: ۲۰۴ ص.

شابک

: ۹۷۸-۶۲۲-۰۰۸-۲۴۸۹-۳

وضعیت فهرست نویسی

: فیپا

یادداشت

: کتابنامه.

موضوع

: قرآن -- اسامی و اوصاف

*Quran -- Attributes

موضوع

: تفاسیر (سوره حشر)

رده بندی کنگره

: BP۷۱/۲

رده بندی دیویی

: ۲۹۷/۱۵۶

شماره کتابشناسی ملی

: ۸۷۴۹۳۲۸

اطلاعات رکورد کتابشناسی : فیپا

www.ketab.ir

ارشدان

مؤسسه آموزشی تألیفی ارشدان

■ نام کتاب:

تجلی اوصاف زیبای الهی در سوره حشر

■ تألیف و گردآوری:

فاطمه ملک محمدی

■ ناشر:

آموزشی تألیفی ارشدان

■ ویرایش:

اول

■ نوبت چاپ:

اول ۱۴۰۰

■ حروفچینی و صفحه آرایی:

www.irantypist.com

■ طراحی و گرافیک:

www.irantypist.com

■ شابک:

۹۷۸-۶۲۲-۰۰۸-۲۴۸۹-۳

■ شمارگان:

۱۰۰۰

■ مرکز خرید آنلاین:

www.arshadan.com

www.arshadan.net

■ مرکز پخش و توزیع:

۰۲۱۴۷۶۲۵۵۰۰

■ قیمت:

۷۵۰۰۰ تومان

پیشگفتار ناشر:

به نام ایزد دانا که آغاز و انجام از آن اوست

هرگز دل من ز علم محروم نشد کم ماند زاسرار که مفهوم نشد
اکنون که به چشم عقل در می نگرم معلوم شد که هیچ معلوم نشد

ای دانای بی همتا، ای بخشنده ایی که ناخواسته عطا فرمایی و هر نیازمندی را به عدالت بی نیاز گردانی، مگر اینکه نالایق باشد و آن عنایت را به بازگونه از دست دهد. در عرصه پیشرفت تکنولوژی در هزاره سوم، هنوز نیاز بر مطالعه کتاب در کنار استفاده از منابع کامپیوتری و اینترنت احساس می شود. از این بابت خوشحالیم که می توانیم در جهت اعتلای علم، دانش و فرهنگ کشور قدمی هر چند کوچک برداریم.

و من الله التوفیق

دکتر شمس الدین یوسفیان

مدیر مسئول انتشارات ارشدان

فهرست مطالب

۲۳.....	پیشگفتار.....
۲۵.....	مقدمه.....
۲۹.....	فصل اول: عوامل ابهام و شبهه در صفات خداوند و معرفی سوره حشر.....
۳۱.....	۱-۱. معناشناسی "ابهام".....
۳۱.....	۱-۱-۱. معناشناسی "ابهام" در لغت.....
۳۱.....	۱-۱-۲. معناشناسی "ابهام" در اصطلاح.....
۳۳.....	۲-۱. معناشناسی "شبهه".....
۳۳.....	۱-۲-۱. معناشناسی "شبهه" در لغت.....
۳۴.....	۲-۲-۱. معناشناسی "شبهه" در اصطلاح.....
۳۷.....	۳-۱. رابطه بین "ابهام و تشابه".....
۳۷.....	۱-۳-۱. موارد اختلاف "ابهام و تشابه".....
۳۷.....	۴-۱. عوامل "ابهام و تشابه".....
۳۸.....	۱-۴-۱. عوامل "ابهام".....
۴۰.....	۲-۴-۱. عوامل "تشابه".....
۴۴.....	۳-۴-۱. عوامل "تشابه و ابهام" در صفات خداوند.....
۴۵.....	۵-۱. بررسی معنای "صفت".....
۴۵.....	۱-۵-۱. معنای لغوی "صفت".....
۴۵.....	۲-۵-۱. شناخت صفات خدا.....
۴۶.....	۳-۵-۱. تفاوت "اسم و صفت" در مورد خداوند.....
۴۷.....	۶-۱. تقسیم "اوصاف الهی".....
۴۸.....	۱-۶-۱. صفات ثبوتیه و سلبیه.....

۴۸.....	۱-۱-۶-۱. صفات ثبوتیه یا صفات جمال
۴۸.....	۲-۱-۶-۱. صفات سلبیه یا صفات جلال
۵۰.....	۲-۶-۱. توحید ذاتی و توحید صفاتی
۵۰.....	۱-۲-۶-۱. توحید ذاتی
۵۱.....	۲-۲-۶-۱. توحید صفاتی
۵۱.....	۷-۱. معرفی اسماء حسناى الهی
۵۳.....	۸-۱. نگاه اجمالی به سوره حشر
۵۳.....	۱-۸-۱. معرفی سوره حشر
۵۵.....	فصل دوم: بررسی ابهام‌ها و شبهات در معناشناسی اوصاف خداوند
۵۷.....	۱-۲. بررسی واژه‌ی "خالق"
۵۷.....	۱-۱-۲. معنا و مفهوم واژه‌ی "خالق"
۵۸.....	۱-۱-۱-۲. بررسی واژه‌ی "خالق" از دیدگاه لغتشناسان
۵۹.....	۲-۱-۱-۲. بررسی واژه‌ی "خالق" در کلام مفسران و متکلمان
۶۳.....	۳-۱-۱-۲. رفع ابهام از صفت "خالق"
۶۳.....	۲-۱-۲. ابعاد توحید در "خالقیت" خداوند در قرآن
۶۵.....	۳-۱-۲. تفاوت واژه‌ی "خالق" با سایر واژه‌های همسان
۶۵.....	۱-۳-۱-۲. تفاوت "خالق" و "بدیع"
۶۵.....	۲-۳-۱-۲. تفاوت "خالق" و "فاطر"
۶۷.....	۳-۳-۱-۲. تفاوت "خالق" و "رب"
۶۷.....	۴-۱-۲. ارتباط "خالقیت خدا" با "خالقیت انسان"
۶۸.....	۵-۱-۲. رفع شبهه در "خالق بودن خداوند"
۷۲.....	۱-۵-۱-۲. شبهه رابطه‌ی "خالقیت" خداوند با افعال انسان
۷۵.....	۶-۱-۲. رفع شبهه در مقایسه "خالقیت" خدا با سایر موجودات

- ۷۶.....۱-۶-۱-۲. حقیقت معنای «احسن الخالقین» بودن خداوند.....
- ۷۸.....۷-۱-۲. نقش معرفتی اعتقاد به "خالقیت" خداوند در زندگی.....
- ۷۹.....جمع‌بندی.....
- ۸۰.....۲-۲. بررسی واژه‌ی "باری".....
- ۸۰.....۱-۲-۲. معنا شناسی واژه‌ی "باری".....
- ۸۱.....۱-۱-۲-۲. بررسی واژه‌ی "باری" از دیدگاه لغت شناسان.....
- ۸۲.....۲-۱-۲-۲. بررسی واژه‌ی "باری" در کلام مفسران و متکلمان.....
- ۸۶.....۳-۱-۲-۲. رفع ابهام از صفت "باری".....
- ۸۸.....۲-۲-۲. آیات مرتبط با واژه "باری".....
- ۸۹.....۳-۲-۲. رفع شبهه تفاوت "باری" با دو صفت "خالق" و "مصور".....
- ۹۰.....۴-۲-۲. تعبیر به "باری" در داستان گوساله پرستی بنیاسرائیل.....
- ۹۴.....جمع‌بندی.....
- ۹۴.....۳-۲. بررسی واژه‌ی "مصور".....
- ۹۵.....۱-۳-۲. معنا و مفهوم واژه‌ی "مصور".....
- ۹۵.....۱-۱-۳-۲. بررسی واژه‌ی "مصور" از دیدگاه لغت شناسان.....
- ۹۵.....۲-۱-۳-۲. بررسی واژه‌ی "مصور" در کلام مفسران و متکلمان.....
- ۹۷.....۳-۱-۳-۲. رفع ابهام از صفت "مصور".....
- ۱۰۳.....۲-۳-۲. آیات مرتبط با واژه‌ی "مصور".....
- ۱۰۴.....۳-۳-۲. رفع شبهه تفاوت "مصور" با دو صفت "خالق و باری".....
- ۱۰۴.....۴-۳-۲. رفع ابهام و شبهه در تفاوت معنایی "خالق - باری و مصور".....
- ۱۰۸.....جمع‌بندی.....
- ۱۰۹.....۴-۲. بررسی واژه‌ی "ملک".....
- ۱۰۹.....۱-۴-۲. معنا و مفهوم واژه‌ی "ملک".....

- ۱-۱-۴-۲. بررسی واژه‌ی "ملک" از دیدگاه لغت‌شناسان ۱۰۹
- ۲-۱-۴-۲. بررسی واژه‌ی "ملک" در کلام مفسران و متکلمان ۱۱۱
- ۳-۱-۴-۲. رفع ابهام از صفت "ملک" ۱۱۴
- ۲-۴-۲. آیات مرتبط با واژه‌ی "ملک" ۱۱۵
- ۳-۴-۲. رفع شبهه تفاوت "مالکیت خداوند" با "مالکیت انسان" ۱۱۷
- ۴-۴-۲. فرق "مالک" و "ملک" در قرآن ۱۱۸
- ۵-۴-۲. خداوند "ملک" منزّه از نقص (ملکِ قدّوس) ۱۱۹
- جمع‌بندی ۱۲۱
- ۵-۲. بررسی واژه‌ی "قدّوس" ۱۲۱
- ۱-۵-۲. معنا و مفهوم واژه‌ی "قدّوس" ۱۲۲
- ۱-۱-۵-۲. بررسی واژه‌ی "قدّوس" از لغت‌شناسان ۱۲۲
- ۲-۱-۵-۲. بررسی واژه‌ی "قدّوس" در کلام مفسران و متکلمان ۱۲۲
- ۳-۱-۵-۲. رفع ابهام از صفت "قدّوس" ۱۲۵
- ۲-۵-۲. آیات مرتبط با واژه‌ی "قدّوس" ۱۲۷
- ۳-۵-۲. مصادیق و مشتقات صفت "قدّوس" ۱۲۸
- ۴-۵-۲. رفع شبهه از صفت "قدّوسیت خداوند" ۱۲۸
- ۵-۵-۲. مقایسه دو صفت "قدّوس" و "سبوح" ۱۳۰
- جمع‌بندی ۱۳۲
- ۶-۲. بررسی واژه "مهیم" ۱۳۲
- ۱-۶-۲. معنا و مفهوم واژه‌ی "مهیم" ۱۳۳
- ۱-۱-۶-۲. بررسی واژه‌ی "مهیم" از دیدگاه لغت‌شناسان ۱۳۳
- ۲-۱-۶-۲. بررسی واژه‌ی "مهیم" در کلام مفسران و متکلمان ۱۳۴
- ۳-۱-۶-۲. رفع ابهام از صفت "مهیم" ۱۳۸

۱۳۹.....	۲-۶-۲. آیات مرتبط با واژه‌ی "مهیمین"
۱۳۹.....	۳-۶-۲. مراد از "مهیمین" بودن قرآن مجید بر کتب آسمانی پیشین
۱۴۲.....	۱-۳-۶-۲. رفع شبهه "مهیمین" بودن قرآن بر کتب آسمانی پیشین
۱۴۳.....	۴-۶-۲. رفع شبهه "مهیمین" بودن خداوند بر بشر
۱۴۳.....	۵-۶-۲. رابطه اسم "مهیمین" با اسماء مجاور
۱۴۴.....	جمع‌بندی
۱۴۵.....	فصل سوم: بررسی ابهام‌ها و شبهات در مورد وجه اسناد بعضی از نام‌ها به خداوند
۱۴۷.....	۱-۳. بررسی واژه‌ی "سلام"
۱۴۸.....	۱-۱-۳. معنا و مفهوم واژه‌ی "سلام"
۱۴۸.....	۱-۱-۱-۳. بررسی واژه‌ی "سلام" از دیدگاه لغت‌شناسان
۱۴۹.....	۲-۱-۱-۳. بررسی واژه‌ی "سلام" در کلام مفسران و متکلمان
۱۵۲.....	۲-۱-۳. آیات مرتبط با واژه‌ی "سلام"
۱۵۴.....	۳-۱-۳. چگونگی رفع ابهام از اسناد صفت "سلام" به خداوند
۱۵۶.....	۴-۱-۳. معانی "سلم" در ساختارهای مختلف در قرآن
۱۵۷.....	۵-۱-۳. رفع شبهه‌ی تفاوت صفت "سلام" در مورد خداوند و انسان
۱۵۹.....	۱-۵-۱-۳. پاسخ به شبهه "سلام" بودن خداوند
۱۶۱.....	۶-۱-۳. رابطه‌ی بین صفت "سلام" با "ملک" و "قدوس" در سوره حشر
۱۶۲.....	جمع‌بندی
۱۶۳.....	۲-۳. بررسی واژه‌ی "مؤمن"
۱۶۳.....	۱-۲-۳. معنا و مفهوم واژه‌ی "مؤمن"
۱۶۳.....	۱-۱-۲-۳. بررسی واژه‌ی "مؤمن" از دیدگاه لغت‌شناسان
۱۶۴.....	۲-۱-۲-۳. بررسی واژه‌ی "مؤمن" در کلام مفسران و متکلمان
۱۶۷.....	۳-۱-۲-۳. رفع ابهام از صفت "مؤمن"

۱۶۸.....	۲-۲-۳. آیات مرتبط با واژه‌ی "مؤمن".....
۱۶۹.....	۳-۲-۳. رفع شبهه کاربرد معنای "مؤمن" در خداوند و انسان.....
۱۷۱.....	۴-۲-۳. شبهه "مؤمن" بودن خداوند.....
۱۷۲.....	جمع‌بندی.....
۱۷۲.....	۳-۳. بررسی واژه‌ی "جبار".....
۱۷۳.....	۱-۳-۳. معنا و مفهوم واژه‌ی "جبار".....
۱۷۳.....	۱-۱-۳-۳. بررسی واژه "جبار" از دیدگاه لغت شناسان.....
۱۷۴.....	۲-۱-۳-۳. بررسی واژه "جبار" در کلام مفسران و متکلمان.....
۱۷۷.....	۳-۱-۳-۳. رفع ابهام از صفت "جبار".....
۱۷۸.....	۲-۳-۳. کاربرد واژه‌ی "جبار" در قرآن.....
۱۷۹.....	۱-۲-۳-۳. موارد کاربرد واژه‌ی "جبار" در قرآن نسبت به انسان.....
۱۸۰.....	۲-۲-۳-۳. مورد کاربرد واژه‌ی "جبار" در قرآن نسبت به خداوند.....
۱۸۰.....	۳-۳-۳. جبر در روایات.....
۱۸۱.....	۱-۳-۳-۳. جبر در نهج البلاغه.....
۱۸۱.....	۲-۳-۳-۳. جبر در صحیفه سجادیه.....
۱۸۱.....	۴-۳-۳. وجه اشتراک معنایی واژه‌ی "جبار" در مورد انسان و خدا.....
۱۸۳.....	۵-۳-۳. بررسی و رفع شبهه "جباریت" خداوند.....
۱۸۴.....	جمع‌بندی.....
۱۸۴.....	۴-۳. بررسی واژه‌ی "متکبر".....
۱۸۴.....	۱-۴-۳. معنا و مفهوم واژه‌ی "متکبر".....
۱۸۵.....	۱-۱-۴-۳. بررسی واژه "متکبر" از دیدگاه لغت شناسان.....
۱۸۵.....	۲-۱-۴-۳. بررسی واژه "متکبر" در کلام مفسران و متکلمان.....
۱۸۸.....	۳-۱-۴-۳. رفع ابهام از صفت "متکبر".....

- ۳-۴-۲. کاربرد واژه‌ی "متکبر" در قرآن ۱۹۰
- ۳-۴-۲-۱. موارد کاربرد واژه‌ی "متکبر" در قرآن ۱۹۰
- ۳-۴-۲-۲. کاربرد واژه‌ی "متکبر" در قرآن نسبت به خدا ۱۹۲
- ۳-۴-۳. وجه اشتراک معنایی واژه "متکبر" در مورد انسان و خدا ۱۹۲
- ۳-۴-۴. بررسی و رفع شبهه "متکبر" بودن خداوند ۱۹۳
- جمع‌بندی ۱۹۵
- نتیجه ۱۹۶
- منابع و مآخذ ۱۹۷

پیشگفتار

آیات پایانی سوره حشر، «هجده» صفت از اوصاف الهی را بیان کرده است که در میان آن‌ها؛ ده صفت وجود دارد که در کتاب‌های تفسیری و همچنین متکلمان به بررسی این اوصاف از جوانب مختلف پرداخته‌اند؛ اما نکته‌ای که وجود دارد این است که برای بسیاری از این اوصاف ابهام‌ها و شبهاتی به وجود می‌آید که جای بحث دارد. برخی ابهام‌ها که در این زمینه هست به خاطر واژه‌های همسان و جانشین آن‌هاست؛ مثل واژه‌های "خالق" و "باری" که در نگاه اول به یک معنا هستند؛ ولی به هیچ وجه در آیات به جای هم‌دیگر به کار برده نمی‌شود؛ و کاربرد هر یک از این اوصاف در جای خود قابل توجه است. همین‌طور به دنبال هم آمدن سه واژه "خالق" - "باری" و "مصور" در مراحل آفرینش دارای حکمت است؛ و همچنین شبهه دیگر درباره‌ی صفت "ملک" که با توجه به این که "ملک" به معنای پادشاهی است و پادشاهی یعنی سلطه بر زیردست خود است، "ملک فدوسی" این سلطه و زورگویی از خداوند؛ تبدیل به "ملک مطلق" که سزاوار پادشاهی خداوند است، می‌شود. همچنین صفت "مهیمن" بودن او که اقوال مختلفی برای آن بیان شده و جا دارد به بررسی این صفت پرداخته شود. در بعضی موارد به خاطر نوع استناد آن به خداوند شبهه برای آن وجود دارد مانند صفت "سلام" به گونه‌ای که اسناد سلام به خداوند جایز باشد. همچنین پاسخ به شبهه استناد "مؤمن" به خداوند و فرق آن با "مؤمن" بودن بندگان که به معنای ایمان آورنده است. شبهه دیگر در مورد اوصاف "جبار" و "متکبر" است که در بعضی آیات به عنوان یک صفت مذموم و زشت شناخته شده است؛ ولی در سوره حشر به عنوان صفتی از اوصاف ممدوح خداوند معرفی می‌شود. در این نوشتار به رفع ابهام و پاسخ‌گویی به شبهات در مورد این صفات ده گانه خداوندی به روش کتاب‌خانه‌ای پرداخته می‌شود.

مقدمه

هنگامی که بدین جهان می‌نگریم، زیبایی، والایی، قدرت، نیروی شادی، یا نیروی ویرانگری را در آن جلوه‌گر می‌بینیم. این تجلی یا ما را به خود جذب می‌کند و یا دفع. حس می‌کنیم که به سوی پاره‌ای از آن‌ها کشیده می‌شویم و مجذوب و حتی گاهی محو آن‌ها می‌گردیم. در برابر پاره‌ای احساس خطر می‌کنیم و پاره‌ای دیگر ما را به حیرت می‌کشند. میان آن‌چه می‌بینیم و آن‌چه احساس می‌کنیم و قلبمان رشته‌ای است طبیعی و گریزناپذیر. این رشته با الله به وجود آمده است. هر چه هست تجلی قدرت حق، شادمانی او، خشم او، عشق او و یا عظمتش همه از آن‌چه هست نشأت گرفته و همین است که ما را یا جذب می‌کند و یا دفع. تا هنگامی که جریان آفرینش هست پایانی بر این تجلیات متصور نیست. قدرت‌های گوناگون حق به وسیله‌ی نام‌هایش بیان شده‌اند. از همین روی است که می‌بینیم تمامی خلقت تجلی نام‌های خداست. تمام اسماء به نخستین انسان، حضرت آدم (علیه السلام) آموخته شد، این اسماء، نام‌های تمام چیزهایی است که تا زمان آدم خلق شده و تمام آن‌چه که تا آخر جهان آفریده خواهد شد. تعلیم اسماء یعنی آگاه ساختن انسان به گوهر آن چیزها. این آگاهی به معنای معرفت است. دانستن کامل، بی‌آن که گوهر جان جزئی از کل وجود شود ممکن نیست. بنابراین آموختن نام چیزها به معنای پیوند زدن و به ودیعه نهادن جوهر چیزها در وجود آدم و این همان نهادن نام‌های خداوند است در قلب آدم. صفات خداوندی که بوده و هست و تا جهان باقی است تا باز پسین در این آفرینش متجلی خواهد شد، در وجود آدم به ودیعه نهاده شده و از این روست که حضرت آدم (علیه السلام) می‌توانست خلیفه خدا شود و آن ارزش را داشته باشد که مورد تعظیم فرشتگان قرار بگیرد. این چنین است که خداوند او و از طریق او انسان را برتر از تمام مخلوقاتش آفرید. اوست خدایی که شما را خلیفگان زمین کرد.

ارباب ذکر و اصحاب توحید خداوند سبحان را به اسماء و صفاتش می‌خوانند و به این طریق در مراحل سلوک گام برمی‌دارند. تردیدی نیست ذکر خداوند به وسیله‌ی اسماء و صفات، یک فضیلت است و می‌تواند موجب قرب انسان به خداوند گردد. در قرآن مجید چهار آیه وجود دارد که در آن‌ها از اسماء حسنی حق سخن به میان آمده است این آیات به ترتیب زیر عبارتند از: «وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا...»؛ (اعراف/۱۸۰)؛ «اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ»؛ (طه/۸)؛ «... أَيَا مَا تَدْعُوا فَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ...»؛ (اسراء/۱۱۰)؛ «هُوَ اللَّهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ»؛

(حشر/۲۴). همان گونه که ذکر شد در آیات چهارگانه مزبور خداوند نام‌های مقدس خود را به عنوان اسماء الحسنی توصیف کرده است. امتیاز انسان از سایر موجودات در فراگرفتن اسمای حق، به واسطه‌ی این است که او مظهر کامل صفات خداوند است و می‌تواند آینه‌وار آن‌ها را منعکس نماید. تخلق به اخلاق الهی که از سوی اولیای دین توصیه شده و همچنین امکان رؤیت حق در چهره‌ی مقربان درگاه خداوند به همین معنی اشاره دارد. به این ترتیب علم اسماء علمی شریف و معرفتی لطیف و دقیق است که تنها به انسان ارزانی گشته و در واقع فصل ممیز آدم به شمار می‌آید. از آن جا که سنخ وجودی خداوند با انسان متفاوت است و او واجب‌الوجود و ما ممکن‌الوجود هستیم، از این رو شناخت حقیقی ذات خداوندی برای موجودات امکانی ممکن نیست، اما صفات و اسماء الهی که معرف آن ذات هستند، تاحدی ما را به واقعیت وجودی خداوند آشنا می‌کند.

به خاطر اهمیت و منزلت اسماء الله و این که مباحثات مردم در این موضوع گاهی حق و احیاناً باطلی است که منشأ آن جهل یا تعصب می‌باشد؛ بنابراین آن چه در این تحقیق به دنبال آن هستیم، آشنایی با اسماء حسنای الهی در آیات آخر سوره حشر و رفع ابهام و پاسخ‌گویی به شبهات در رابطه با این اسماء می‌باشد.

به همین ترتیب در فصل اول به بیان تعاریف و مفاهیم نظری در مورد ابهام و شبهه پرداخته شده است و این واژگان را از نظر لغوی و اصطلاحی و موارد اختلاف این واژگان و همچنین عوامل ابهام و شبهه در صفات خداوند و شناخت صفات خداوند و معرفی سوره حشر پرداخته می‌شود. در فصل دوم به بررسی ابهام و شبهات در معناشناسی اوصاف خداوند پرداخته می‌شود که در هر مورد پس از ذکر نام و یا صفت مورد نظر، به بررسی معنا و مفهوم لغوی و از دید مفسران و متکلمان پرداخته و سپس به شرح و توضیح آن با توجه به آیه‌ی قرآنی که در آن ذکر شده پرداخته شده؛ و البته شرح و تفسیر بعضی از این اسامی بیش از دیگران است که علت آن ذکر نظرات و اعتقادات دیگران در مورد آن اسم یا صفت خاص بوده و ثبت آن‌ها خواننده را با حقایق بیشتری آشنا می‌ساخت و ما به همین دلیل سعی کرده‌ایم توضیحات جامع و کاملی ارائه نماییم. سپس از این اوصاف رفع ابهام گشته و به شبهات در این زمینه پاسخ داده می‌شود. در فصل سوم؛ نیز به بررسی ابهام‌ها و شبهات در مورد وجه اسناد بعضی از نام‌ها به خداوند پرداخته می‌شود.

در پایان این گفتار؛ آرزو می‌کنم که خداوند باری تعالی این خدمت ناچیز را از حقیر پذیرا باشد و توانسته باشم در عین ناتوانی، به قول سعدی، نامه‌ی حُسن او را بر عالم و جاهل بخوانم و نامش اندر دهن پیر و جوان اندازم.

در آیات آخر سوره حشر (آیات ۲۴-۲۲)، هجده صفت از اوصاف و اسماء حسنا‌ی الهی آمده است. این اوصاف در یک طبقه بندی می‌تواند به سه دسته تقسیم شود

۱. اوصاف ذات و فعل خداوند

۲. اوصافی که در ارتباط با حاکمیت مطلقه‌ی الهی است.

۳. اوصافی که مربوط به شئون مختلف خلقت خداوند است.

در کتاب‌های تفسیری به بررسی این اوصاف از جوانب مختلف پرداخته‌اند، اما برای بسیاری از این اوصاف، ابهام و شبهاتی وجود دارد که به بررسی آنها می‌پردازیم.

بعضی از اسماء خداوند مانند: "خالق"، "بارئ"، "مصور"، "مهیمن"، "ملک" و "قدوس" باید معناشناسی شوند و واژه‌های هم‌نشین و جانشین آنها بررسی شود تا معنای آنها برای ما روشن شود.

از سوی دیگر برای بعضی از نام‌های خداوند ابهام وجود دارد؛ مثلاً نسبت دادن کلمه "سلام" به خداوند یا به هر کس دیگری، یا صفت "مومن" را که برای دیگران می‌توانیم به کار ببریم اما وقتی برای خداوند می‌آید چه معنایی پیدا می‌کند؟ در مورد صفات "جبار" و "متکبر" نیز این شبهه وجود دارد که این دو وصف در مباحث اخلاقی به عنوان رذائل اخلاقی شمرده شده‌اند و دو صفت مذموم هستند، اما در مورد خداوند، معنایی دیگر پیدا می‌کند که برای رفع شبهه نیاز به بررسی دارد.